

บทคัดย่อ

โครงการความเคลื่อนไหวเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติ สู่กระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นโครงการที่บริษัทสวนเงินมีมา ภายใต้มูลนิธิเสฐียรโกเศศ - นาคะประทีป ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และแผนงานพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของไทยในระดับนานาชาติ (TGLIP) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) ดำเนินโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างกรอบแนวคิด สังเคราะห์และบูรณาการแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชาติตลอดจนการพัฒนาทางเลือก อันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นคำถามเพื่อการวิจัยในระยะต่อไป 2) เพื่อสร้างความตระหนักแก่สังคมถึงกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลง ผ่านสื่อต่างๆ 3) สร้างเครือข่ายและความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการขับเคลื่อนแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชาติสู่การปฏิบัติ 4) เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายในการขับเคลื่อนความสุขมวลรวมประชาชาติ

ดำเนินงานโดยจัดเวทีสังเคราะห์และบูรณาการความรู้ขึ้น 14 ครั้ง เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและต่างชาติมาจำนวน 63 ท่านมากล่าวปาฐกถา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง เชิญบทความจากนักวิชาการชาวไทยและต่างชาติเพื่อสร้างองค์ความรู้ และความตระหนักแก่สังคมในกระบวนการทัศน์ด้านการพัฒนา จำนวน 13 บทความ ซึ่งได้รับการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์และตีพิมพ์ในรูปแบบหนังสือ เกิดการสร้างเครือข่ายนักพัฒนาจากประเทศลุ่มน้ำโขง และการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินความเคลื่อนไหวเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติในแต่ละประเทศจำนวน 2 ครั้ง โครงการฯ โดยผู้แทนได้เข้าร่วมประชุมนานาชาติความสุขมวลรวมประชาชาติครั้งที่ 4 ณ กรุงทิมพู ประเทศภูฏาน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการระหว่างประเทศไทยและภูฏาน การเข้าร่วมการประชุมนานาชาติพุทธเศรษฐศาสตร์ การพัฒนาหลักสูตรความสุขมวลรวมประชาชาติซึ่งขยายผลเป็น School for Wellbeing Research and Studies

ผลการสังเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากดำเนินโครงการ พบว่าการพัฒนาภายใต้กระบวนการทัศน์เดิมที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดวิกฤตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเกิดความเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาที่มีเป้าหมายเพื่อความ สุข ความสุขที่แท้จริงด้านอัตวิสัย เป็นเรื่องภายในจิตใจที่มีเมตตากรุณา เป็นสภาวะของจิตที่เป็นบวก สร้างสรรค์ และอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรม ส่วนเป้าหมายของความสุขของสังคมหรือ

ความสุขมวลรวมประชาชาติ ในเชิงภาววิสัยคือ ความเป็นอยู่ที่ดี อันเป็นการสร้างสภาวะที่เอื้อต่อประชาชนเพื่อการไปถึงความสุขแท้จริงภายใน

ในด้านการขับเคลื่อนไปสู่สังคมที่มีความสุข ได้เกิดความร่วมมือ และการเชื่อมโยงกับเครือข่ายทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลกในการขับเคลื่อนไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของสังคม กับทั้งองค์กรระหว่างประเทศ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และเป็นห่วงเรื่องการพัฒนาบนฐานคิดที่ดี และในที่สุดได้เกิดการจัดตั้งสถาบันวิชาการอิสระเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้โดยตรงและมีความเป็นอิสระทางวิชาการ คือ School for Wellbeing Studies and Research โครงการฯ มีข้อเสนอว่า ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยค้นคว้าในเรื่องศาสตร์แห่งความสุขที่มีลักษณะสหวิทยาการ รวมทั้ง เชื่อมโยงเครือข่ายนักวิจัยภายในประเทศและแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการร่วมกับนักวิจัยในสถาบันวิชาการต่างประเทศที่มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มาอย่างยาวนาน

สุดท้าย โครงการฯ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการนำองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้ไปปฏิบัติ คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในระยะยาว ที่จะเกิดได้จากการสร้างสำนักคิดอิสระขึ้นมาเพื่อสนับสนุน และการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความเป็นอยู่ที่ดี จากมุมมองทางศาสนาต่างๆ และทางโลก ซึ่ง “สำนักอิสระเพื่อศึกษาและวิจัยเรื่องความเป็นอยู่ที่ดี” จะทำหน้าที่นี้ พร้อมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับนานาชาติ โดยเน้นงานวิจัยเพื่อสร้าง “ภาพจำลองอนาคต” (Future Scenario) การพัฒนาของสังคม หนึ่งในภาพจำลองคือ สังคมเป็นอยู่ที่ดี (Wellbeing Society) ซึ่งจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายทราบทางเลือก และผลกระทบของการพัฒนา จากนั้นควรทำการศึกษาเปรียบเทียบภาพจำลองเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น การศึกษาเปรียบเทียบภาพจำลอง ระหว่างภาคเกษตรอุตสาหกรรม กับภาคเกษตรอินทรีย์ ในประเทศไทย รวมทั้ง ดำเนินการค้นคว้าวิจัย และแลกเปลี่ยนกับยุโรป เรื่องรูปแบบรัฐสวัสดิการ โดยใช้แนวคิดทางเลือกของตะวันออก โดยเฉพาะ ประเด็น ระดับความพอเพียง (Sufficiency Level) และ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่งเสริมให้นักปฏิบัติการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการค้นคว้าวิจัยของ “สำนักอิสระ” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้การศึกษามีชีวิตชีวา ร่วมด้วยการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี โดยเฉพาะเรื่อง การสร้างเกมส์จำลอง และเครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต ที่จะได้รับการสนับสนุนจากการลงทุนสร้างทรัพยากรมนุษย์ด้วยการสนับสนุน โครงการสร้างงานให้บัณฑิตจบใหม่ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยเรื่องความเป็นอยู่ที่ดี และการสร้างเครือข่ายผู้นำเยาวชนในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง รวมทั้งสนับสนุนให้เยาวชนจำนวนหนึ่งมีโอกาสเข้าร่วม “หลักสูตรภาคฤดูร้อนเรื่องความเป็นอยู่ที่ดี” ครั้งที่ 1 ของสำนักอิสระ

นอกจากนี้ ต้องสนับสนุนให้ คณะทำงานเรื่องการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคม ทำงานต่อไป โดยนำงานวิจัยจากภูฐาน และไทย มาสนับสนุนกระบวนการทำงาน จากมุมมองของประเทศด้อยพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศไทยสามารถเป็นเวทีศึกษา วิจัย แลกเปลี่ยนระดับนานาชาติ และระหว่างภาคส่วนต่างๆ เรื่อง ความเป็นอยู่ที่ดี โดยต้องเริ่มจากวิสัยทัศน์ในประเทศไทย ขยายไปสู่การสร้างเครือข่ายในระดับภูมิภาค และมีบทบาทในขบวนการคิดใหม่เชิงโครงสร้างของโลก

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว สามารถสรุปเป็นหัวข้องานวิจัยการวิจัยต่อเนื่องได้ 4 หัวข้อ คือ

- 1) ด้านชนบท เป็นการวิจัยเปรียบเทียบการเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ ทั้งในเชิงต้นทุน นิเวศและปัจจัยภายนอก
- 2) ด้านเมือง เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์
- 3) เรื่องกรรมสิทธิ์ร่วม (Common Property) สู่เศรษฐกิจเพื่อการแบ่งปัน (Sharing economy) โดยคำนึงถึงการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่หลากหลาย
- 4) การพัฒนาทางเลือก อดีต ปัจจุบันและอนาคตในบริบทของการขับเคลื่อนไปสู่ความก้าวหน้าของสังคมที่แท้จริง

Abstract

The GNH Movement project is a follow-up to the 3rd International Conference on Gross National Happiness (GNH3) held in Nongkhai and Bangkok, Thailand, November 2007. It was implemented by Suan Nguen Mee Ma social enterprise under the aegis of the Sathirakoses Nagapradipa Foundation. The project is kindly supported by Thailand Research Fund and Thailand Global Link Initiative Program of Thai Health Promotion Foundation. During the project we worked together with a diversity of partners.

This project aims:

- To explore Thai impulses towards social transformation inspired by Gross National Happiness, in the context of contemporary local, national and international (Mekong, ASEAN, Asia, global) trends and social movements
- More specifically to provide a platform for exchanges on Thai responses to the *Global GDP Debate* and related efforts to 'redefine progress'
- To formulate policy development recommendations to stakeholders, and to strengthen 'wellbeing'-driven public policy development prioritizing 'Quality of Life' or 'Social Quality'
- To explore and design a participatory 'action-research' framework that will strengthen concrete initiatives towards change in Thailand in collaboration with likeminded Asian and global partners, by experimentation and reflection on actions undertaken
- To broaden the participatory 'action-research' network with communication and strategic media development
- To draft and build consensus towards a conceptual framework that will support development of synthesis between the diversity of initiatives and research efforts
- To identify areas for capacity building and to develop transformative as well as ICT supported educational tools

The 18 months' project consisted of

- a series of 12 workshops/forum-meetings/public lectures/dialogues in a variety of formats;
- a number of academic papers (6 in Thai language and 6 in English);
- international exchanges and training;
- as well as a process to guide and digest the planning and implementation.

- The project also provided opportunities for Thai persons to participate in international activities (in Thailand and abroad) and to network with persons delegated from organizations with common interests.

We happened to organize much more activities than planned, both because a real *flow* started driving our process, and because we received additional funding later during the project cycle ("NPI Project").

Involvement of local resource persons and participants (ultimately a network of around 300 active participants) was initiated with increased special attention for the distinct roles governments, the business sector and civil society are required to play in a possible development scenario towards transformation.

Transformation implies fundamental change of the present world architecture, social structures at local levels, as well as re-examining "inner culture".

A variety of exchanges between partners in Thailand and Bhutan were realized; as well as networking and training with (young) NGO representatives from the Mekong region. Overseas resource persons from North America and Europe had an important input including analytic content and impulses for innovation in the research-development process leading to the establishment of the School for Wellbeing Studies and Research.

An important momentum was the comprehensive update provided by the 4th International Conference on Gross National Happiness, held in Thimphu, Bhutan, November 2009. Here the GNH Index was formally launched by the Prime Minister of Bhutan. He pointed at the importance of the GNH philosophy as well as the GNH Index for the development of Bhutan's newly born democracy. The coronation of the new King and the adoption of the first Constitution, all in the same year 2008, completed the realization of a 'Great Turning' for Bhutan. It can be seen as an offering to the world craving for rejuvenation/transformation of its institutions and value-systems, and a mutual learning opportunity with possible implications for the shaping of 'globalization' – with an increasing counter-movement driven by the need for 'localization'.

The highlight of the project without doubt was the visit of Nobel Laureate Dr. Joseph Stiglitz which included three public meetings and private consultations. In his speech at the Ministry of Foreign Affairs titled '**Globalizing the GDP Debate**'

Dr. Stiglitz gave an overview of the outcome of the Stiglitz-Sen-Fitoussi report commissioned by President Sarkozy of France. In short:

If we have poor measures, what we strive to do, say increase GDP, may actually contribute to a worsening of living standards.

However, our conclusion is that replacing standards with new or alternative ones does not make any difference if they are not based on new policies. Any new indicator, standard, index can be only effective if it monitors new policies.